

ŽELEZAR

JESENICE, 1. avgusta 1965
LETO VII

Poštnina plačana v gotovini
Številka 31

Kaj predlagajo na prometu za zmanjšanje stroškov

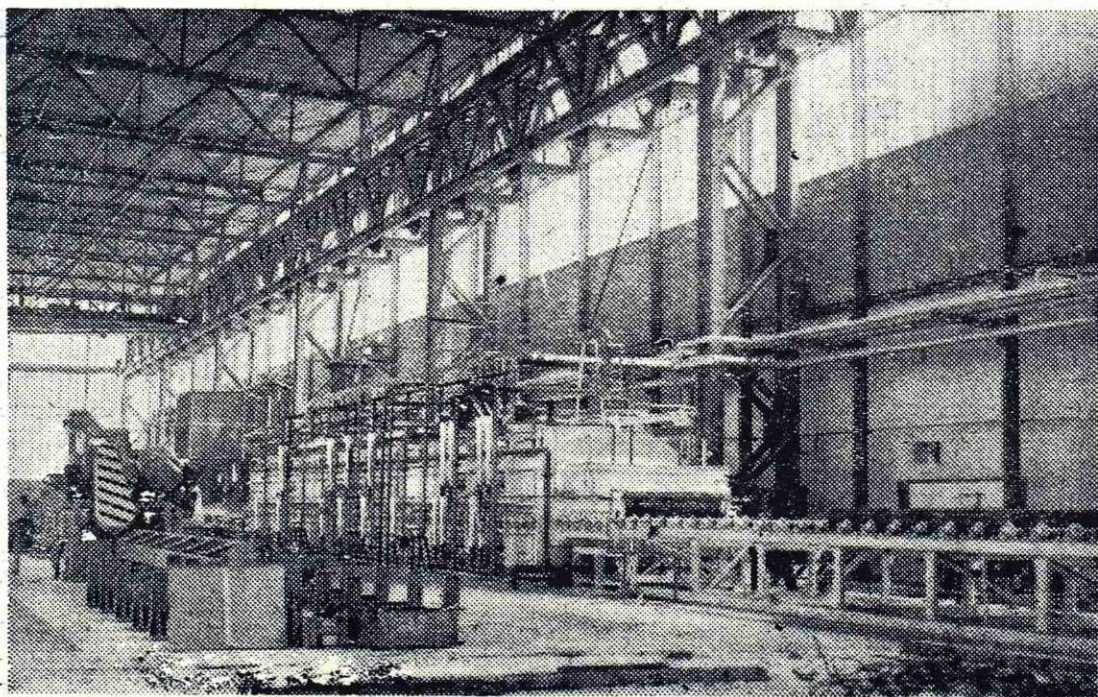
V zvezi z novimi gospodarskimi ukrepi je bil 17. julija pod vodstvom glavnega direktorja sestanek, kjer je bilo sklenjeno, da se za ureditev odprtih vprašanj nagrajevanja, proizvodnih stroškov, tehnološke in delovne discipline, po obratih sestavi koncept akcijskega programa in ga dostavi tehničnemu direktorju.

V obratu promet so predlagali, da bodo ob novogradnjah zastopali stališče, naj bi bili objekti čim bližje, da bodo prevozi čim krajši in s tem stroški prometa čim manjši. To stališče bodo zastopali tem bolj, ker so doslej nekatere lokomotive pri premiku preobremenjene, z drugimi pa dela ni mogoče prevzeti, ker se promet odvijaja po tirih dveh širin. Da bi lahko v bodoče racionalneje izkoristili lokomotive pri premiku, bomo delali na tem, da bi postopno zmanjšali promet na ozkem tiru. Predlagali so, da bi v bodoče prevažali razne dele v popravilo in iz delavnic vzdrževanja ter tudi druge manjše količine raznih predmetov in surovin s cestnimi vozili. Ugotovili so, da

je ena od glavnih postavk, kjer bi lahko takoj zmanjšali stroške prometa, odprava ali zmanjšanje okvar na tirnih vozilih, bodisi pri premiku, posebno pa pri razkladanju in nakladanju. Za uresničitev tega predlagajo ustrezen sistem premiranja.

Da bi pri lokomotivah pridobili na efektivnem času, menijo, da bi lahko z minimalnimi sredstvi mehanizirali opremo parnih strojev. Da bi dostavo normalnotirnih voz skrajšali, bi bilo treba tire na normalnotirnem kolodvoru na Savi (Fužine) izravnati, za kar bi bilo potrebno odpadno gradivo odlagati v obliki novega nasipa proti Javorniku. Za to bi potrebovali nov buldožer, kar bi tudi (nadaljevanje na 2. strani)

**Ob občinskem prazniku
Jesenic vsem občanom
naše prisrčne čestitke**



V novih valjarnah Bela so začeli preizkušati tudi posamezne agregate v novem jeklovleku



Osrednja proslava je bila v nedeljo dopoldan za delavskim domom pri Jelenu

Kako smo praznovali

V nedeljo so jeseniški železarji praznovali tri pomembne jubileje: 30-letnico stavke, 20-letnico osvoboditve in 15-letnico delavskega samoupravljanja. Da bi bilo praznovanje kar najbolj dostojno in veličastno, je bil že pred meseci ustanovljen pripravljalni odbor, ki je pripravil program prireditev, ki so trajale od 19. do 25. julija.

Program je bil sestavljen tako, da so bila v njem zajeta vsa področja kulturnega in športnega izvajanja na Jesenicah. Prvi so bili na vrsti šahisti, ki so v ponedeljek, 19. julija, v šahovskem domu organizirali medobratno tekmovanje, dan pozneje pa je bila šahovska simultanka šahovskega vele mojstra Koblenza, Taljevega sekundanta na blejskem šahovskem turnirju. Vele mojster Koblenz je v srečanju z našimi šahisti dobil 23 partij petkrat je remiziral in dve partiji izgubil.

Zelo pester je bil program 21. julija. V počastitev treh jubilejev so odprli na Jesenicah kar štiri razstave. V mali dvorani delavskega doma so razstavljali člani sekcije DOLIK svoja dela, v veliki dvorani pa so še vedno razstavljeni predmeti in slike, ki prikazujejo razvoj delavskega gibanja na Jesenicah pred drugo svetovno vojno in seveda številni dokumenti, ki opozarjajo na dogodke ob veliki kovinarski stavki. Organizatorji razstave so zbrali tudi številne predvojne delavske časopise, tako da imajo obiskovalci razstave možnost, da si ogledajo predvsem tiste izvečke iz časopisov, ki obravnavajo življenje in probleme proletariata na Jesenicah. Za razstavo je veliko zanimanje, saj si je v prvih dneh razstavo ogledalo več kot 400 ljudi.

Razen teh dveh razstav moramo omeniti še razstavo Ljudske tehnike v gimnaziji na Jesenicah ter razstavo filatelističnega društva Jesenice v čitalnici pri Jelenu. Podčrtati je treba, da so organizatorji vseh štirih razstav vložili mnogo truda in napora, da so v tem tednu pripravili štiri vsebinsko zelo bogate in tudi dobro aranžirane razstave ki so prispevale svoj delež k praznovanju pomembnih obletnic.

V dvorani osnovne šole na Koroški Beli so se na predvečer dneva vstaje predstavili člani dramskega odseka Svobode Javornik in uprizorili Moškričevo dramo v štirih dejanjih »Rdeče rože«. Kljub temu, da je bila predstava te drame sredi poletja in da smo imeli lepo vreme, je bila dvorana osnovne šole zasedena do zadnjega kotička. Dramo »Rdeče rože« so prvič uprizorili Svobodaši na Javorniku že pred drugo svetovno vojno, vendar takrat pod zelo težkimi pogoji.

(nadaljevanje na 4.-5. strani)

Kolektivu železarne Jesenice

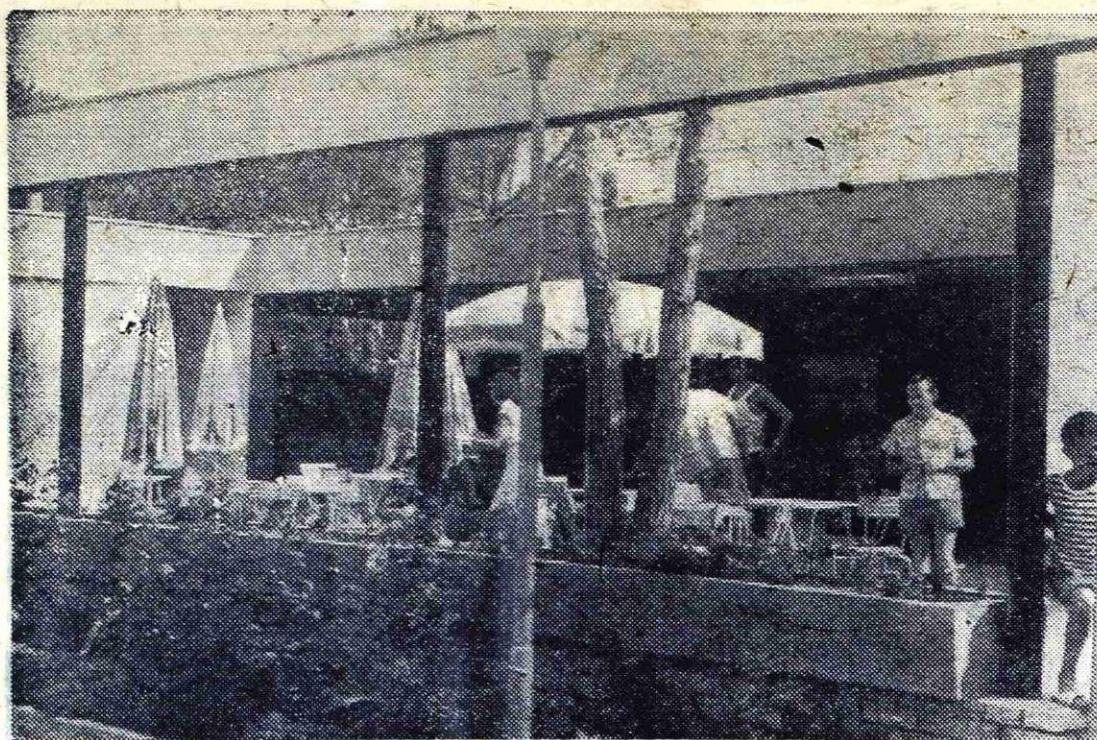
V zvezi z novimi gospodarskimi merami, ki so jih zbori skupščine izglasovali 24. t. m., obveščamo kolektiv, da je v naši železarni predvideno reguliranje osebnih dohodkov na naslednji način:

1. 10 % je zagotovljeno s spremembo doprinosov na osebni dohodek in velja od 1. avgusta 1965. naprej.

2. Službe podjetja morajo takoj pristopiti k izdelavi analize poslovanja podjetja na osnovi rezultatov prvega polletja in novih uredb in izdelati odgovarjajoče predloge za delavski svet železarne za usklajitev osebnih dohodkov z rezultati poslovanja in povečanjem produktivnosti.

Predsednik delavskega sveta
Tone Grošelj l. r.

Glavni direktor
inž. Matevž Hafner l. r.



Prijetno je v Biogradu. Razpoloženje pa kvarijo drobne in nepotrebne pomanjkljivosti

»Kozarec čistega biogradskega vina«

Nisem imel namena pisati o teh drobnih stvareh, ki so bile že pozabljene, še posebno zato ne, ker smo se vrnili domov z občutkom prijetnih doživetij. Toda v zadnji jubilejni številki »Železarja« je nekdo pisal o tretji dopustniški skupini v Biogradu. Proti koncu članka je omenil še način prehranjevanja in nazadnje ugotovil, da so bile govorice o nezadostni hrani iz trte vite. Preberite tele vrstice in sami presodite, vsi, ki ste že bili ali pa še pojedete letovat v Biograd.

Takrat, od 18. do 30. junija, so nam rekli, da smo druga skupina. Bilo nas je približno štirikrat več kot v prvi skupini pred nami. Tako smo bili pravzaprav prva skupina normalnega obsega. Sedaj pa k stvari. Poskusil bom, da ne bo nič olepšanega in brez pretiravanja. Začel bom s hrano, saj gre menda še celo ljubezen skozi želodec, prav gotovo pa gre skozenj dopustniška dobra volja. 24 kosil in večerij skupaj smo imeli. Pri vseh obrokih je bil trikrat pridan kompot, trikrat pecivo in enkrat češnje. Ni mi treba že takoj očitati kaprice, raje vprašajte, kako izgleda to v Crikvenici. Kolikokrat smo jedli riž, se ne spominjam, toda nikakor ne morem pozabiti kosila tegale sestava: juha, riž, pečenka, solata. Riž in pečenka sta bila brez vsake omake. Drugi dan pa je bila napaka popravljena — pogledajte: juha, omaka, pečenka, solata. Mislili smo, da smo nekaj pozabili vzeti. Ni bilo niti riža niti krompirja.

Naslednji dan, pravici bodi zadoščeno, je bilo res izbrano kosilo. Poleg ostalega odlično pripravljen pečen krompirček. Na veliko porcijo ga je prišlo deset polovičk. To se veliko več sliši kot pa izgleda. Odločili smo se, da tvegamo in poprosimo v kuhinji še za eno porcijo krompirja. Izkazalo se je, da smo res veliko tvegali. Tovarišica, ki je delila, nam je v opravičilo rekla, da če da nam, potem bodo vsi hoteli imeti. Ali ni s tem nehote priznala sebi in

nam, da bi ljudje pojedli več krompirja kot pa so ga v kuhinji vsakemu namenili. Toda ni še konec tega nesrečnega krompirčka. Strinjali smo se z mnenjem tovarišice in sklenili, da kupimo še eno porcijo. Hoteli smo v bufetu plačati in dvigniti blok, toda izkazalo se je, da ga tudi na ta način ne moremo dobiti, ker je hrane pripravljene točno po številu obrokov.

Morje in ribe, to gre prav gotovo skupaj in če si na morju, potem morajo biti tudi ribe na mizi. Bile so za večerjo. Vprašal sem, če imajo razen rib še kaj drugega. Nič. Tudi za otroke ne. Gotovo je bilo 10 otrok do 10 let starosti. Otroci, razen pri velikosti obrokov, pri hrani niso bili upoštevani. Niti enkrat samkrat ni bilo mlečne ali močnate hrane, kaj šele mleka. Pa ne mislite, da v mestu ni mlekarne, še celo za isto ceno dobiš liter mleka kot na Jesenicah.

In še ena večerja. Hrenovka s fižolovo solato. Fižol je bil še topel in skoraj brez kisa. Sprva smo mislili, da se samo nam to dozdeva, ko pa smo pri drugih mizah videli kisle obraze, smo uganili, da le nekaj ni v redu. Hoteli smo v bufetu dvigniti blok za 1 dcl kisa. Točajka v bufetu je menila, da naj prej vprašamo v kuhinji. Moram priznati, da so bili v kuhinji vedno vljudni. Tudi to pot so mi vljudno odgovorili, da kisa nimajo. Če bi ga imeli, je rekla tovarišica, bi ga že sami nalili. Ko sem

že hotel oditi, pa je še pristavila, da kis imajo, samo je zakljenjen, tovarišica, ki ima ključ, pa je ravno šla v mesto. Torej komentar ni več potreben. Tisti večer je šlo tudi pri nas veliko hrane nazaj, toda to ni vedno merilo sitosti, kot misli pisec članka v prejšnji številki.

Zadnji dan smo zvečer dobili namesto zajtrka za drugi dan malico. Kruh, salama, sir. Res lep sendvič. Kako prav bi se prilegla še kisa kumarica. Rečeno storjeno. Spet stojimo pred pultom moderne kuhinje in vprašujemo za kumarice. Sedaj po 12 dneh nismo bili več toliko naivni, da bi jih hoteli zastonj, to ne, toda toliko izkušeni pa že, da smo raje prej vprašali v kuhinji, preden plačamo in dvignemo blok v bufetu. Izkazalo se je, da smo zopet tvegali, na srečo zadnjikrat v letošnjem letu. Tovarišica je rekla, da se ji za štiri kumarice ne splača odpirati kozarca. S trpkim nasmehom sem ji priklimal, vprašal pa nisem, čemu sploh imajo kumarice v svoji shrambi...

Človeka prime drobna jeza, da bi v dušku spil liter vina, ki je stal predvčerajšnjim 250, včeraj 300, danes pa zopet 250 din, ali steklenico piva, za katero si lahko v enem večeru plačal 120 ali pa 140 dinarjev, kakor si pač hotel. (nadaljevanje na 3. strani)

Kaj predlagajo na prometu za zmanjšanje...

(nadaljevanje s 1. strani) sprostito delovno silo, ki je za sedanjí ročni način dela skoraj ni dobiti. Za kurilnico in vozovno delavnico so predlagali uvedbo nagrajevanja po učinku dela in sicer tako, da bi za kompleksnejša dela določili cenike, na osnovi katerih bi tu zaposleni mogli sami formirati maso osebnega dohodka. Da ne bi povečevali števila dragih lokomotiv, bo treba skrbeti za rezervne dele, da bodo na razpologo ob rokih za servisna popravila. Za zmanjšanje števila zaposlenih žele mehanizirati tudi dela

UPRAVA ŽELEZARSKEGA IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA JESENICE

išče za izpraznjena delovna mesta:

1. SKLADIŠČNIKA MATERIALA

2. ČISTILCA ODLITKOV V ŠOLSKI LIVARNI

Pogoji za skladiščnika materiala:

— dovršena poklicna šola kovinarske smeri ali ustrezna kvalifikacija ter najmanj 1 leto prakse. Sposobnost samostojnega vodenja materialnega skladišča in nabave materiala. Nastop 1. septembra 1965.

Pogoji za čistilca odlitkov:

— nekaj praktičnega znanja o čiščenju odlitkov, primerna fizična sposobnost. Nastop takoj.

Točnejše podatke dobe zainteresirani na upravi železarskega izobraževalnega centra na Jesenicah.

RAZPIS

MEDOBCINSKA KOMUNALNA BANKA KRANJ PODRUŽNICA JESENICE

razpisuje v šolskem letu 1965/66

eno štipendijo za šolanje na bančnem oddelku Višje ekonomske-komercialne šole v Mariboru.

Pogoji: Kandidat mora biti s področja občine Jesenice.

Prošnje pošljite na MKB Kranj — podružnico Jesenice do 15. avgusta 1965.

POSEBNO OBVESTILO!

Vse člane kolektiva, ki žele dvigniti denar v blagajni Železarne za svojega sorodnika ali sodelavca, opozarjamo, da si morajo za to priskrbeti pravilno potrjeno pooblastilo. Pooblastilo lahko potrdijo v obratu, kjer je delavec, za katerega dvigate denar, zaposlen, ali uprava bolnišnice ali druge ustanove, kjer se ta delavec trenutno nahaja. Oseba, ki dvigne denar za drugo osebo, mora predložiti svojo osebno izkaznico. Uradne ure v blagajni so vsak delavnik od 8.30 do 10.30. Izven uradnega časa nihče ne more zahtevati izplačila!

JUBILANTI 50-LETNIKI

V avgustu bodo praznovali 50 let rojstva naslednji sodelavci: ANTON BIZJAK, Javornik I, 2. avgusta; MIHA SKOLC, martinarna, 5. avgusta; FRANC DOLENC, toplotna energija, 6. avgusta; EDI CENCEK, glavni mehanik, 13. avgusta; IVANKA NOČ, jeklovlek, 15. avgusta; MARIJA TRČEK, LUDVIK ZAKRAJSEK, martinarna, 19. avgusta; ALOJZ VOGRIČ, jeklovlek, 20. avgusta; FRANC BERNIK, valjarna 1300, 24. avgusta; AVGUST KOS, vzdrževanje Javornik, 26. avgusta in IVAN SAMAR, vzdrževanje Javornik, 29. avgusta. Čestitamo!

VSEM NAŠIM SODELAVCEM

Že nekaj dni je v prodaji zbornik »Jeklo in ljudje« ki v zajetni knjigi na 550 straneh obravnava zgodovino Jesenic in okolice v bližnji preteklosti. Zbornik lahko kupite v knjigarni ali pa v Tehniškem muzeju železarne. Cena v platno vezani knjigi je 3500 din, v usnje vezani pa 5.000 din.

Še posebej opozarjamo, da je naklada zbornika »Jeklo in ljudje« omejena, zato se potrudite in si jo nabavite čimprej. Knjigo »Jeklo in ljudje« toplo priporočamo staršem šoloobveznih otrok, ker je v njej objavljenega mnogo gradiva, ki ga bodo šolski otroci lahko koristno uporabili pri šolskem pouku.



K občinskemu prazniku mesta Jesenic

V okviru letošnjih praznov občinskega praznika mesta Jesenic se bo temu lepemu praznovanju pridružila tudi Krajevna skupnost Podmežaklja s tem, da bo odprla in dala svojemu namenu adaptirano paviljonsko stavbo v lično enonadstropno stavbo. V tej stavbi bodo dobili svoje prostore Krajevna skupnost, otroški vrtec in vse množične organizacije, to je krajevni odbor, SZDL, ZB, ZK, RK, DPM in društvo tabornikov. Poleg pisarniških prostorov pa bo organizacijam na razpolago lična dvorana v izmeri 45 m².

Otvoritev novih prostorov bo v soboto, dne 31. julija ob 17. uri na otroškem igrišču »Mare Šivic« v Menčingerjevi ulici št. 1 na Jesenicah s kratkim kulturnim programom. V prostorih vrtca bo ta dan odprta tudi razstava del otrok, ki obiskujejo oddelke otroškega vrtca »Julke Fibernik« Podmežaklja. Razstava bo v spodnjih prostorih.

V spomin na prvo borbo z okupatorjem na Mežaklji bodo taborniki terena Podmežaklja ob 10. uri na dan proslave položili venec ob spomeniku na Obranci, člani — pionirji DPM Podmežaklja pa bodo ob istem času položili venec pri spomeniku NOV v parku Podmežaklja.

Po otvoritvi prostorov in kulturni prireditvi bo v parku Podmežakljo prosta zabava.

Vse občane terena Podmežaklja vabimo, da se te proslave udeležijo v čim večjem številu.

Pripravljalni odbor

Dr. Milan Čeh 60-letnik

V ponedeljek, 2. avgusta, bo praznoval 60-letnico rojstva dr. Milan Čeh, šef Obratne ambulante. Rodil se je 2. avgusta 1905 v Pesnici pri Mariboru, študiral pa je v Mariboru. Najprej je nameraval študirati kemijo, vendar mu je takratni režim zaradi tega, ker je bil zavezanec Slovenec, to onemogočil. Posvetil se je študiju medicine in s tem zadovoljil svojega očeta, ki je bil tudi zdravnik. Medicino je študiral v Gradcu, leta 1932 pa promoviral za doktorja zdravstva.

Dr. Milan Čeh se je leta 1933 prijavil na razpis Bratovske skladišnice Jesenice, ki je iskala mladega zdravnika za pomoč zdravniku — šefu dr. Švabu. Tako dr. Milan Čeh zdravi Jeseničane in okoličane, predvsem pa naše sodelavce ter jim svetuje že polnih 32 let. Dr. Milana Čeha poznamo tudi iz časov

NOB, ko je pomagal z zdravili in zdravil ranjene borce. Zaradi svoje požrtvovalnosti je bil v Begunjah zaprt. Po osvoboditvi je nadaljeval z delom v Obratni ambulanti in prispeval velik delež, da imamo na Jesenicah moderno opremljeno Obratno ambulanto, v kateri lahko najdemo pomoč naši sodelavci ob nesrečah in drugih boleznih. Dr. Milan Čeh se že vrsto let aktivno udeležuje tudi v gasilski organizaciji in

je že osem let predsednik gasilskega odreda Železarne Jesenice.

Ob njegovem življenjskem jubileju mu želimo še mnogo zdravih let z željo, da bi tudi v prihodnje tako vestno in požrtvovalno pomagal in zdravil naše sodelavce. Za njegovo požrtvovalno delo so mu hvaležni tudi naši gasilci in skratka vsi, ki ga poznamo in cenimo.

Edo Žagar

S seje občinske skupščine

Ze nekaj mesecev nazaj je svet za šolstvo pripravljaval problematiko osnovnega šolstva v naši občini, da bi jo predložil občinski skupščini v razpravo in ukrepanje. Pretekli ponedeljek je bila ta problematika glavna točka dnevnega reda pete skupne seje obeh zborov.

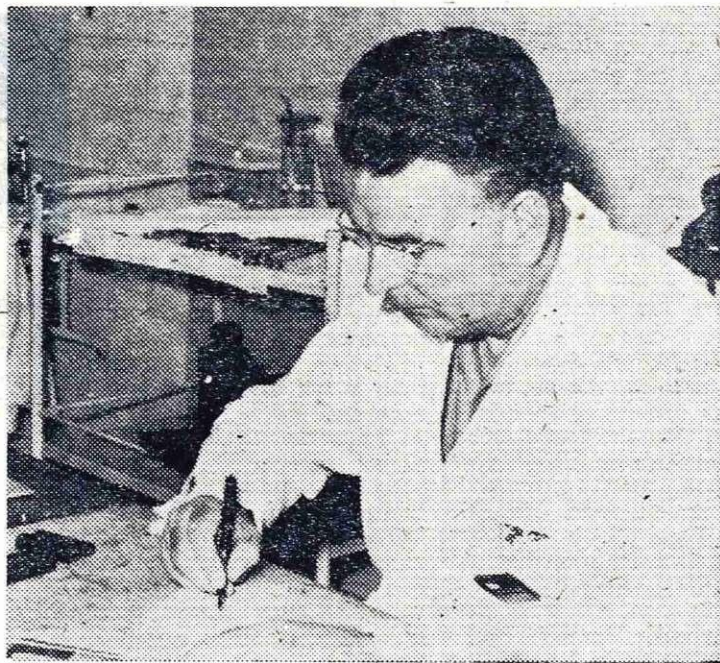
Iz poročila sveta za šolstvo so bili razvidni podrobni podatki o stanju v našem osnov-

nem šolstvu, vendar osnovna poanta je bila le na težavah, ki izvirajo iz pomanjkanja prostora. Dejstvo je, da že nekaj let nazaj zaradi prirastka otrok vedno bolj primanjkuje potrebnega šolskega prostora, saj pride v občini na učenca 0,86 m² površine poda, na jeseniški osnovni šoli pa celo samo 0,54 m² namesto 1,7 kvadratnega metra, kar je minimalna zahteva. Zato hodijo naši otroci v šolo v treh izmenah, kar ima precejšnje negativne posledice na njihovo vzgojno izobraževalne uspehe ter na zdravstveno stanje.

Iz razprave, katero je uvodoma k poročilu sveta podal predsednik skupščine Ludvik Slamnik, je izzvenela določena skrb, da v situaciji, katera je nastala s pričetkom uvajanja novih gospodarskih ukrepov, najbrž ne bomo v stanju kmalu izboljšati pogoje stanje prostorov v našem osnovnem šolstvu. Zato bo potrebno to planirati za daljše obdobje in prilagoditi gradnjo potrebnih novih šolskih stavb našim dejanskim finančnim možnostim. Poleg tega je povedal tudi, da se bomo pri zagotavljanju potrebnih sredstev za potrebe našega šolstva morali obrniti tudi na iskanje notranjih rezerv, ker bo v bodoče, potrebno tudi v družbenih službah, tako kakor v gospodarskih organizacijah, čim bolj racionalno trošiti razpoložljiva sredstva. Te uvodne besede so najprej nekoliko zavrele voljo prisotnim odbornikom in gostom do razprave, kasneje pa so kljub temu oživeli in povedali nekaj tehtnih ter zanimivih misli, povezanih s to problematiko.

Na tej seji so odborniki tudi potrdili predlog sveta za šolstvo o reorganizaciji dejavnosti jeseniške Glasbene šole, o čemer smo v »Železarju« že poročali. Istočasno s sprejetjem tega sklepa so imenovali tudi posebno komisijo, ki bo zasledovala izvajanje reorganizacije na tem zavodu in potem poročala o njenem poteku preko sveta za šolstvo skupščini.

K.



Dr. Milan Čeh, 60-letnik. Če stitamo!

Kozarec čistega biogradskega vina

(nadaljevanje z 2. strani)

To je tisto, kar naj bi bilo iz trte zvito.

Po vrnitvi komisije, ki jo je na podlagi govorice poslal tja sindikalni odbor ZJ, naj pripomnim, da sem bil hitro obveščen, kako da smo bili oblastni in da smo imeli 12 dni zaklenjene krogle za balinanje ter s tem onemogočili balinati drugi. Tudi o tem nisem imel namena spregovoriti, toda izzvali so me in to celo na način, ki ga lahko smatram kot žaljiv. Beseda je torej o športni rekreaciji.

Še pred odhodom v Biograd smo bili obveščeni, da je tabor odlično opremljen za športno rekreacijo. Prav zato smo vzeli s seboj loparje in žoge za namizni tenis. Da je tabor s športnimi napravami dobro opremljen, je res, toda lahko trdim, da bi bilo prav malo športne dejavnosti, če ne bi nekatere stvari skoraj izsilili. Poglejmo torej.

Ko smo prvi dan predlagali upravniku, da postavimo mizo za namizni tenis, nas je prepričal, da je tabor še v gradnji in se mize ne da postaviti. Šele drugi dan, ko smo sami pripravili prostor na igrišču, smo jo smeli postaviti. Dali smo svoje loparje in miza je bila vseh dvanajst dni polno zasedena.

Za šah je bilo veliko zanimanja. Skoda le, da smo imeli samo eno šahovsko desko. Tako je moral odpasti dvoboj, ki smo ga nameravali organizirati med Jeseničani in Čehi iz Brna. Zadnji dan je nekdo ugotovil, da so še šahovske deske. Lahko, da so, toda verjeli smo točajki, ki nam je dala vedeti, da ima samo en šah.

V taboru sta dve balinarski stezi in dve garnituri krogel. Tov. Tavčar nam je drugi dan dal za kavcijo 1000 din eno garnituro krogel, tri slabe in tri dobre. Tisti večer krogel

nismo vrnili. Drugi dan smo se s Tavčarjem zmenili, da bomo imeli krogle pri sebi. Če bo hotel še kdo balinati, bo lahko vzel drugo garnituro krogel. V primeru, da bi potrebovali obe garnituri, pa je tov. Tavčar tako vedel, kje so krogle. Moram takoj omeniti, da ni niti enkrat prišlo do tega, da bi balinali na obeh stezah istočasno. Kolikor se spominjam, so odrasli razen nas balinali vsega samo dvakrat. Vsa panika in iskanje, kje bi našli napako tudi pri nas samih, je bila v tem primeru popolnoma odveč in so trditve, da drugi zaradi nas niso mogli balinati, neresnične.

Še enkrat se nam je primerilo, da smo bili naivni in da smo odšli z dolgim nosom. Znano je, da je naš tabor razen televizorja brez vsake glasbe. Od nekod nam je prišlo na uho, da imajo v taboru okrog 200 gramofonskih

plošč. Šli smo k upravniku in prosili, da nam posodi 20 plošč, za kar položimo garancijo 20.000 dinarjev. Nismo zamislili, ker nam niso dali plošč, toda ni prav, da nas zaradi tega prikazujejo kot oblastneže.

Toliko se je nabralo teh drobnih stvari, ki so vsaka zase komaj omembe vredne, toda nabralo se jih je in krojile so naše razpoloženje. Toda kljub temu smo se dobro imeli in navezali s Čehi pri srčne stike. Nisem napisal tega zato, da bi s tem izzval polemiko verigo. Ni treba in odveč je vsak odgovor ali pojasnilo, kajti članek v zadnji številki »Železarja« jasno govori, da se tabor normalno razvija, da bodo zagotovo naslednje skupine tako ali še bolj zadovoljne in da je tako razpoloženje prav gotovo rezultat prizadevanja delovnega kolektiva v Biogradu.

Miro Noč

KAKO SMO PRAZNOVALI

(nadalj. s 1. strani)

Letošnjo uprizoritev drame »Rdeče rože« so zaupali dolgoletnemu režiserju Matevžu Kalanu, ki je v zelo kratkem času pripravil uspelo predstavo. Na predstavi je predsednik delavskega sveta železarne Anton Grošelj Matevžu Kalanu kot udeležencu velike kovinarske stavke ter na drugi strani kot režiserju za uspelo izvedbo drame čestital in mu izročil knjigo »Jeklo in ljudje«, spregovoril pa je tudi predsednik javorniške Svobode Janko Orešnik in ob čestitki celotnemu kolektivu dramskega odseka zaželel, da bi z začetim delom nadaljevali in prav tako tudi z bogato tradicijo, ki jo ima dramski odsek Svobode na Javorniku.

V četrtek, 22. julija, so se v gledališču »Toneta Cufarja« nato pa na prijateljskem srečanju v zgornjih prostorih Kazine zbrali nekdanji člani predvojnih kulturnih društev Svoboda in Enakost ter obujali spomine na težke čase, ko so kljub nasprotovanju takratnih režimov in ob mnogo težjih pogojih kot jih imajo kulturna društva danes, igrali na odru in peli ter organizirali predavanja, razgovore itd. Tudi njim so razdelili knjigo »Jeklo in ljudje«.

Na praznik dneva vstaje so se na Poljanah zbrali športniki iz obratov naše železarne. Na programu so bile rekreacijske športne igre v balinanju, kegljanju ter vlečenju vrvi. O rezultatih teh tekmovalij poročamo posebej na naši športni strani. Kljub temu, da je bilo lepo vreme, je bilo na Poljanah zelo malo ljudi in so športniki iz naših obratov zaslužili večjo pozornost. Tudi naslednji dan, to je v soboto, 14. julija, so bila na programu športna

tekmovalja. Sodelovali so odbojkarji, košarkarji, na kopališču v Ukovi pa plavalci. Na predvečer velike proslave je bila v gledališču proslava Cankarjeve drame »Hlapci«. Žal je bila predstava slabo obiskana.

Že ves teden so urejali slavnostni prostor na vrtu delavskega doma pri Jelenju, prebelili in uredili so tudi delavski dom, ki je bil pred drugo svetovno vojno središče revolucionarnega dela na Jesenicah in v okolici.

Kot ponavadi v prazničnih dneh je bila tudi v nedeljo v jutranjih urah budnica, med 7. in 8. uro zjutraj pa so v posamezne obrate železarne začeli prihajati naši sodelavci s svojci. Svojci so si lahko ogledali obrate, nato pa so bila organizirana po posameznih delovnih enotah, oziroma po skupinah obratov kratka zborovanja, na katerih so še živeči delavci oziroma že upokojeni železarji pripovedovali o vzrokih, poteku in uspehu stavke jeseniških kovinarjev. Zaslužnim organizatorjem stavke in sodelavcem, ki so pred drugo svetovno vojno aktivno sodelovali v raznih strokovnih organizacijah, predvsem v SMRJ, so razdelili plakete in priznanja.

Okrog 10. ure dopoldne so začeli prihajati na slavnostni prostor prebivalci Jesenic in okolice. Na slavnostni tribuni so mesta zasedli tudi gostje, med njimi pokrovitelj proslave in član IK CK ZKS Franc Leskošek-Luka, podpredsednik glavnega odbora SZDL Slovenije Franc Kimovec-Ziga, nekdanji glavni zaupnik Vencelj Perko, poleg njih pa še Jože Moret, Andrej Pleš, Mlakar Janez, direktor železarne inž. Matevž

Hafner, predstavniki organov delavskega samoupravljanja železarne in družbeno-političnih organizacij ter drugi gostje. Na tribuni so bili tudi združeni pevski zbori jeseniške občine ter godbi jeseniške in javorniške Svobode. Za uvod so zapeli in zaigrali Internacionalo, nato pa je inž. Hafner v pozdravnem govoru podčrtal pomen praznovanja in pozdravil tri generacije, ki so sodelovale in še sodelujejo v borbi za lepši jutrišnji dan in seveda številne goste, ki so prišli v nedeljo tudi iz drugih krajev Slovenije, predvsem pa iz tistih industrijskih krajev, ki so znani po tem, da so njihovi delavci v dneh, ko je trajala velika stavka na Javorniku in Jesenicah, na ta ali oni način pomagali in bili solidarni s stavkajočimi delavci.

Za inž. Hafnerjem je spregovoril Franc Leskošek-Luka, pokrovitelj proslave. V svojem obširnem govoru je poudaril vlogo, ki jo je imela komunistična partija pred drugo svetovno vojno pri nas kljub temu, da je bila postavljena izven zakona in da so bili komunisti preganjani na vsakem koraku. Ob koncu svojega govora je tov. Leskošek še opozoril na pomen gospodarskih ukrepov, ki jih je Zvezna skupščina sprejela prav v teh dneh in s tem v zvezi tudi omenil položaj naše železarne. Opozoril je tudi na naloge, ki jih bomo morali dosledno izvajati, če bomo hoteli, da bo delo v železarni v novih pogojih, ki nam jih narekuje gospodarska reforma, dobro napredovalo. (Njegov govor bomo objavili v celoti v prihodnji številki.)

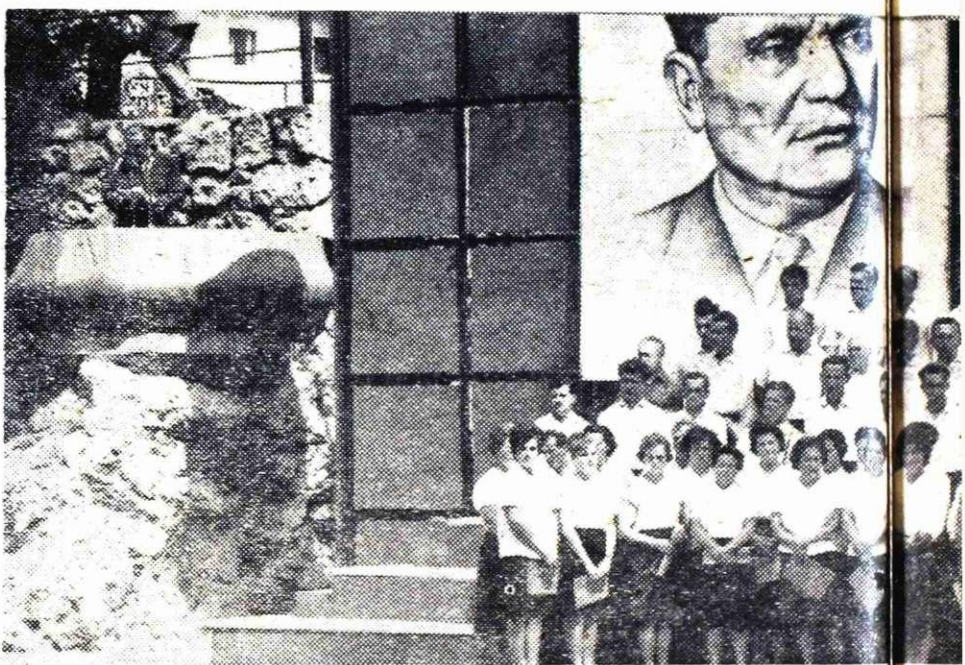
Predsednik občinskega odbora SZDL Jesenice Pavel

Lotrič je nato spregovoril o liku Franca Leskoška-Luke, predvsem pa podčrtal njegovo revolucionarno delo pred drugo svetovno vojno med NOB, ko je bil komandant partizanskih odredov v Sloveniji in po osvoboditvi ter predlagal občinski skupščini Jesenice, da ga imenuje za častnega občana občine Jesenice. Združeni pevski zbori so nato zapeli nekaj borbenih in revolucionarnih delavskih pesmi. Ob koncu zborovanja pa je predsednik Izvršnega odbora sindikalne organizacije železarne inž. Jaka Šranc prebral pozdravno pismo tovarišu Titu. Po končanem zborovanju so člani TVD Partizan izvedli telovadni program.

Za nami so torej proslave v počastitev treh pomembnih

obletnic. Menimo, da bi morale biti posamezne prireditve deležne večje pozornosti s strani občanov, pa tudi naših sodelavcev. Tudi zborovanje na vrtu delavskega doma bi bilo lahko bolj množično obiskano. V nedeljo smo pogrešali veličastno povorko na čelu z rdečimi prapori, ki je bila tako značilna za praznovanje pred drugo svetovno vojno, in v prvih povojnih letih. Vsekakor bi morali na slavnostnem prostoru biti tudi sindikalni prapori, ki bi prispevali k bolj svečanemu vzdušju na slavnostnem prostoru. Ob zaključku lahko zapišemo le še to, da je bil namen proslave dosežen v toliko, ker so se v tem tednu zbrali starejši sodelavci in obudili spomin na leta bojov za delavske pravice in proti izkoriščanju.

Telodavci so pokazali



Pokrovitelj proslave je bil Franc Leskošek-Luka, ki je govoril udeležencem nekdašnjih

Razvoj in konec nemške šole

Oris zgodovine jeseniškega šolstva

V jeseni leta 1906 so se učenci in otroci šolskega vrtca iz zasilnih učilnic v Ruardovi graščini in iz gostilniških prostorov v stari kantini preselili v novo stavbo, ki je bila za takratno število učencev zelo prostorna, svetla. V šolskem letu 1906/07 je bilo vpisanih le 132 učencev nemške in slovenske narodnosti, (po časopisni notici v »Slovencu«, op.). Štiri velike učilnice so bile v prvem nadstropju ter kabinet nad vhodnimi glavnimi vrati za učila in učiteljsko knjižnico; v pritličju pa je bila poleg pisarne še konferenčna soba — zbornica ter velika pevka soba, v severozahodnem traktu pa nadučiteljevo in hišnikovo stanovanje; nadučitelj je eno sobo odstopil še učitelji; pokrit in zaprt lesen hodnik je poslopje vezal z veliko in dobro opremljeno telovadnico, ki jo je zvečer uporabljalo nemško telovadno društvo »Turnverein«, v ozidku proti cesti pa je bil nameščen otroški vrtec. Od stavbe do

hudournika Ukova je bil lep šolski vrt, zasajen s cveticami in okrasnim grmičevjem ter drevjem (izjava Tilke Vergelj, Cesta železarjev).

Do pričetka gradnje novega šolskega poslopja v letu 1905, ko je prevzel nemško privatno šolo šolski kuratorij v Ljubljani, je ohranjena številna korespondenca; dopisi šolskega kuratorija so že tipkani na pisalnem stroju, med tem ko KID še očitno ni imela pisalnega stroja, kajti njegovi dopisi in odgovori so napisani ročno v drobnem nemškem pisavi gotiči na zelo tankem kopirnem papirju; pri prebiranju in preverjanju — zaradi kratice — je bilo delo oteženo; pri tem delu sta mi pomagala sodelavca Tehničnega muzeja Franc Ravnik, in Božo Pibernik. Za njuno pomoč se jima lepo zahvaljujem! Po letu 1905 in 1906 pa je medsebojno dopisovanje skoraj povsem prenehalo, razen redkih dopisov šolskega kuratorija, v katerih je UO KID opominjal in terjal letne, pa

tudi večletne denarne podpore, ki jih je ob ustanovitvi nemške zasebne šole na Savi obljubila Kranjska industrijska družba.

Ker se ni ohranila šolska kronika, niti ostale šolske uradne knjige — dnevniki, tedniki, redovalnice itd. — (morda je vsaj šolski arhiv ohranjen v Avstriji v Gradcu, pa bi ga bilo treba šele najti) zato je nadaljnje delo in razvoj nemške šole težko orisati natančneje; samo delno je možno zasledovati po ustnih izjavah nekdanjih učencev nemške šole ter po ohranjenih šolskih spričevalih; v takratnem slovenskem časopisju pa so le kratke novice, pa še te so zelo maloštevilne.

Nekaj podatkov o organizacijski strukturi nemške šole nam nudijo ohranjena spričevala, ki imajo v »glavi« sledeče besedilo (v nemščini, seveda op.): »Štirirazredna nemška privatna šola na Savi — Assling ljubljanskega šolskega kuratorija s pravico javnosti z odločbo ces. kr.

ministrstva za kulturo in pouk z dne 23. sept. 1905, št. 34.661; dežela Kranjska, šolski okraj Radovljica«. Iz ohranjenih spričeval je razvidno, da so učenci obiskovali štirirazrednico osem šolskih let brez ponavljalne šole (v slovenski šoli šest šolskih let in dve leti ponavljalne šole ob četrtnih in nedeljah, op.); prvi razred je bil samo en oddelek — torej prvo šolsko leto; drugi in tretji razred sta imela po dva oddelka (po dve šolski leti), zadnji — četrtni razred pa tri oddelke — tri šolska leta; skupno torej osem šolskih let.

Ob ustanovitvi je KID dokazoval da je nemška šola na Savi potrebna zaradi številnih otrok nemških uradnikov, mojstrov in delavcev; vendar takih učencev ni bilo dovolj; zato je vodstvo šole sprejemalo tudi slovenske učence — vendar prostovoljno — če so njih starši to želeli, da so se naučili nemščine, ker so potem lažje dobili službo v železarni — in boljše, saj je bilo vse uradovanje v nemščini. Kljub temu je bilo v šol. letu 1906/07, torej v prvem letu v novem šolskem poslopju le 132 učencev, leta 1908 pa 150 učencev (»Slovenec« z dne 14. nov. 1908, št. 260), medtem ko je istega leta

bilo v slovenski šoli 563. Če vzamemo povprečje, nemškemu razredu 30 učencev, v slovenskem pa od 100 do 120.

Ves pouk, tudi v urah nemščine; zato učenci nemškega rodu le s tevo sled dokler se nemščine niso naučili. Med nemškimi učenci je bilo nekaj naravnih fanatikov in šovinov, slovenske učence celo zasmehovali; ti niso prišli od Pogle nemščine sloven predmet poučevalo po dvi tedensko učiteljski Mici C. Leopoldina Zumele, ki je spričevalo napisano v gotični rodbinsko ime v knjižnici.

Doslej mi ni bilo znano, kdo je bil vodja nemške šole od njenega nastanka, oziroma kdo je bil prvi učitelj; zato goče kronološko razvrstitev, čigar številni podatki morda nepopolno dopolnjujejo trije: prvi je bil Ljilav P. leta 1903/04 do leta 1909; v smrti je jeseniški šolski pisar v »Slovencu« z dne 22. m. sledeče: »Umrli je t. m. r. nemške šole na Savi, Ljilav P. spišil, star 54 let, delala g.

Zbor Svobodašev je uspel

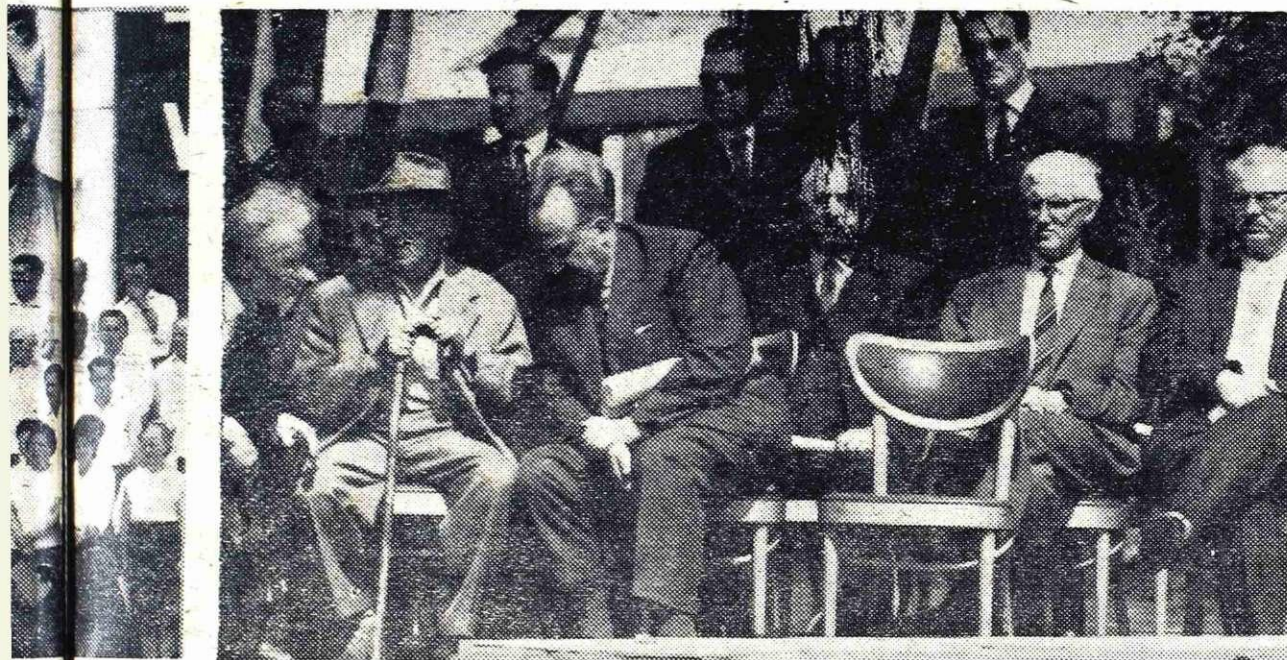
V okviru prireditev v počastitev 30-letnice stavke, 20-letnice osvoboditve in 15-letnice samoupravljanja, so organizirali tudi zbor starih svobodašev, ki ga je v četrtek popoldne v gledališču Toneta Čufarja otvoril predsednik Svobode »Tone Čufar« Jesenice, Joža Varl. Številnim navzočim se je zahvalil za postavitev temeljev jeseniški kulturi, na katerih nadaljujejo današnji svobodaši pred leti začeto delo svojih prednikov. Ko so z enominutnim molkom počastili spomin preminulih sodrugov, je sledil kulturni program, ki sta ga izvajala komorni zbor in ansambel narodnih plesov jeseniške Svobode. S partizanskimi, narodnimi in tuji pesmimi ter gorenjskimi in drugimi plesi sta prikazala nekdanjim jeseniškim kulturnim delavcem del dejavnosti

sedanje Svobode Jesenice. Med programom je govoril Franc Škrlj. Orisal je prve zametke kulturne dejavnosti na Jesenicah, delovanje nekdanje »Svobode« in »Enakosti« in njihovih članov v legali in ilegali v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno. Podčrtal je, da je delavska kulturna organizacija na Jesenicah pod vodstvom KPJ dala in vzgojila prvi in najboljši kader odporniškega gibanja na Jesenicah. Zboru v Čufarjevem gledališču je sledil sprejem v Kazini, kjer so prejeli vsi stari Svobodaši v znak priznanja za izgradnjo jeseniške delavske kulture knjige »Jeklo in ljudje«. Razvilo se je prijetno kramljanje med starimi Svobodaši, saj se nekateri že desetletja niso videli. Predvsem zanimivi so bili razgovori sedanjih aktivnih članov jeseniške Svobode z nekda-

nimi aktivnimi člani, ker so le ti delali pod povsem drugačnimi pogoji, pa tudi z drugačnimi cilji. Srečanje starih svobodašev je izkoristila Svoboda »Tone Čufar« Jesenice. Ob tej priložnosti so se javno zahvalili sedanjemu in že devetletnemu predsedniku Jožu Varlu za vzorno, uspešno in nadvse poštrevno vodenje jeseniške Svobode ter mu izročili v znak priznanja in hvaležnosti radijski sprejemnik. Zbora in sprejema svobodašev, ki sta uspela in ne bosta zlepa pozabljena, se je med drugimi udeležil tudi znani jeseniški revolucionar in politični delavec Vencelj Perko.



I so pokazali kaj so se že naučili



cem nekdanjih Častni gostje in zastopniki samoupravnih in družbeno-političnih organov naše železarne



Razstava o razvoju delavskega gibanja pred vojno



Z razstave Ljudske tehnike

iski 563 učencev. povprečje, je bilo v redu 30 do 40 učenskemu od 45 do 80! tudi prouk je bil v to so učenci slovenski težko sledili pouku, mščin niso privadili, nemški učiteljstvom narodnih zagrizencev, šovinistov, ki so slovenske nehovali, kapravno odgovarjali! ne slovensko kot ševali po dve, tri ure eljčiči Capuder in imeniti je n. pr.: vse pisala gotiči, a svoje e v latinici — Žumer! ni uslo zbrati vseh ustavitve nemške ga koca, oziroma raz- etu 1918; zato ni mo- ško izvrstiti učitelj- tevilno je zaradi tega lno. nadučiteljevali so il Ladislav Pospíšil od o leta 1909; o njegovi niški opisnik objavil z dne 22. marca 1909 l je 1. m. nadučitelj na Savi, Ladislav Po- let. dela ga je kap

na možgane. Velika izguba je s tem zadela nemško šolo. Pokojnik je bil izvrsten šolnik in glasbenik, nasprotnik narodnemu šovinizmu. Njemu se je zahvaliti, da ni nemška šola prišla na slab glas, ker je znal v korenini zatreti vsak poskus, da bi se iz nje naredilo bojišče zoper Slovence in katoličane. Ko odkritosrčno žalujemo ob grobu pokojnikov, želimo, da bi dobil vrednega naslednika, sicer je boj z nemško šolo neizogiben. Pokopali so ga na jeseniškem pokopališču; jeseniški Nemci pa so njegov pogreb izkoristili za nemško manifestacijo in demonstracijo, ker so položili dva venca z nemškimi trakovi, veterani v uniformah pa so stali mirno pod nemško komando; jeseniški dopisnik časopisa »Naprej« se je obregnil ob župnika Janeza Zabukovca, zakaj ni prepovedal nemških trakov na venci, kot je to storil pri venci z rdečimi trakovi ob pogrebu nekega delavca.

Drugi nadučitelj nemške šole je bil Anton Klima, ki je umrl marca 1916 in je prav tako pokopan na jeseniškem pokopališču. Za njim je — kot tretji in zadnji nadučitelj bil Ferdinand Barta, ki se je leta 1919 preselil.

Učiteljstvo nemške šole: Elsa Reiser, Mara von Tschuber, Olga Wolfowa, žena zdravnika, učitelja Furtmoser in Schmid, Leopoldina Žumer (poučevala slovenščino), Poldi Lilpop (njena mati je bila restavratorka v Kazini), Franz Raaz (češki Nemec, padel kot prostovoljec na fronti), Marta Jeunika, Mici Capuder (učila tudi slovenščino), Marica Tschada, M. Robausch, Fridrika Konda, Mara Schauta, (iz Iga pri Ljubljani, pozneje se je poročila z jugoslovanskim oficirjem), Margareta Tratnik, Poldi Kraup, učiteljica ženskih ročnih del in otroška vrtarica Ema Pospíšil; veroučitelji so bili župnik Janez Zabukovec in kaplani France Kogej, Matevž Zbonar in Valentin Jerše.

Nekaj bivših učencev nemške šole je izjavilo o učiteljstvu, da so razen nadučiteljev večinoma bile same ženske, ki so bile narodnostno strpne (za to je učiteljstvo imelo ukaz, o čemer pozneje, op.), le moški učitelji so bili zagrizeni, nestrpni; zlasti Franz Raaz, ki je učenki Grilc z jezo zlomil njen svinčnik v slovenskih barvah ter jo ozmerjal.

In financiranje nemške privatne šole? Na videz je nemško šolo na Savi vzdrževal šolski kuratorij v

Ljubljani, v resnici pa Kranjska industrijska družba, ki je bila njena pobudnica in ustanoviteljica; čeprav je večkrat pisмено izjavila, da je ta in ta vsota zadnji njen prispevek, je na pritisk »Südmarke« in »Schulvereine« iz Ljubljane vendarle iz leta v leto poviševala svoj denarni prispevek; kaže, da se ga ni mogla (ali ni hotela) znebiti, kot pravi največji nemški pesnik Goethe v svojem »Faustu« v prostem prevodu: »Zdaj se ne morem znebiti duhov, ki sem jih bil prej klical!«

V zapisnikih UO KID-a beremo na strani 425, da je družba darovala slovenski šoli 200 kron, za tri slovenske otroške vrtce po 50 kron (zapisnik z dne 2. okt. 1906), nemški pa za šol. leto 1906/07 7600 kron! Šolski kuratorij pa z dopisom z dne 20. nov. 1906 terja še in še in sicer po 8000 kron letno za naslednjih pet let, ker so stroški narasli zaradi ureditve učiteljskih plač in penzijskega fonda ter še stroškov za pouk evangelijskega kateheta; iz dopisa zvemo, da je UO razpravo o tem odložil, da pa direktor KID mora vztrajati na tej vsoti; dovoljuje le razpravo o rokih izplačila...

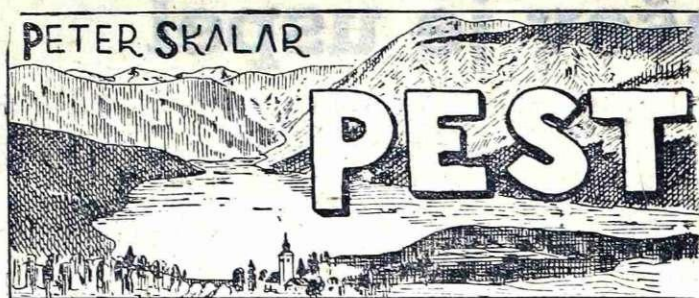
In UO je razpravljala! Iz zapisnika z dne 16. nov. 1908 str. 506: »Dota-

cija 8000 kron na leto za nadaljnji dve leti za nemško šolo na Savi, ki se plačajo ljublj. šol. kuratoriju. Pri tem pa opozarjajo direkcijsko, naj se s politiko ne bavi, kar se je doslej tudi vedno upoštevalo!« Nato zapisnikar nadaljuje na strani 510: »Od ljublj. š. kuratorija smo prejeli priloženo pismo ter predlagano, da se kuratoriju odobri izplačilo predložene vsote še za dve leti, ker ne more biti v našem interesu, da se šola posloveni, kar bi se vsekakor zgodilo, če opustimo prispevke. Pri današnjih žalostnih razmerah, ki obstoje za kranjske Nemce in vedno ostrejšemu mnenju proti vsemu nemškemu, smatramo za neobhodno potrebno, da odobrimo ta predlog.« (podčrtal jaz, op.).

Naslednji zapis je z dne 18. febr. 1911 na strani 595: »Prošnja š. kuratorija za nadaljnji letni prispevek za vzdrževanje nemške šole na Jesenicah se sprejme in odobri, da se ji za nadaljnja tri leta, to je od 1911 — 1913 izplačuje vsako leto po 8.000 kron.«

Leta 1913 so položili temeljni kamen za slovensko šolo, na jesen leta 1914 je bila že zgrajena. Slovenska šola stoji!

(nadalj. na 8. strani)



29. nadaljevanje

Obvestil je Messnerja in naslednji hip je vrgel žandarje iz postelje. Skupno z vsemi možmi graničarske postojanke so zastražili vse dohode v vas onkraj jezera, postavili zasedo na pot proti Vojam in se potaknili med hišami, da jim ni mogla uiti nobena podrobnost, ki bi kakorkoli pojasnila tisto, kar so ugotovili na Pšincu. A vas je bila vso noč in ves naslednji dan tako mirna, ko da ne ve niti za vojno niti ji ni mar za to, da stoji žandar celo pri koritu, kjer se napaja živina.

Druga patrulja je prišla nazaj zgodaj zjutraj. Prinesla je zanesljiv dokaz, da je nekdo v planini. Videli so človeka, ki je prišel pred stan in si zibal obraz s snegom.

Jager je novico nemudoma sporočil Gestapu in potem je njegov telefon kar naprej zvonil. Dobival je navodila in povelja in nazadnje so mu sporočili, naj proti večeru pripravi svoje moše za pohod, naj odredi zanesljive vodnike in naj pride v Jasnico.

Ko sta Han in Eisberger razlagala načrt pohoda, je hitro doumel, da so mu določili vlogo gonjača. Naloženo mu je bilo, naj ob prvem svitu prodira proti koči in naj na primerni oddaljenosti izžene z nekaj rafali bandite na plan. Napol prebujeni ljudje naj bi tekli stran od strelav, se pravi natanko pred puške Eisbergerjevih in Steinerjevih policistov. »Tako so stvari zastavljene izključno v prid policije,« si je rekel tisto noč vsaj petdesetkrat. »Oni bodo polovili ali postrelili, kar jim bomo prignali graničarski gonjači pred puške. In če bodo banditi nudili odpor kar iz koč? potem bodo streljali tja, od koder bodo padli prvi rafali. Na nas. In Eisberger se bo smejal v svojem varnem zavetju. Prekleti zelenci, kako si znajo urediti stvari!«

Nekajkrat si je že poočital, da ga je temeljito polomil, ker je stvar povedal Messnerju. Vse skupaj bi opravil sam, pa bi bilo prav. Njegovo tveganje, njegova zasluga.

Vse bolj je moral premagovati, da ni kihal. Držal se je za nos in potegoval vase mrzel gorski zrak. Pa vendar mu je bil potreben skrajni napor, da je ukrotil razdraženo sluznico, ki mu je hotela za vsako ceno pomagati. Po prenekaterih oklevanjih se je odločil, da bo zastavljeni načrt spremenil in izrednotil vlogo graničarjev s položaja policije. Napotil se je vzdolž vrste in začel poučevati svoje ljudi. Vsakemu je natanko dopovedal, kaj mu je storiti, ko bodo zastavili posel. Z vsake strani je določil po štiri moše za bočno zavarovanje. Ti štirje naj bi s strelji pod noge prevrnili Tomaža ali koga drugega, če bi mu po kakršnemkoli naključju uspelo zbežati iz koč. Šest ljudi je določil za vdor v stan in jim zapovedal, naj istočasno, ko prižgo baterije že planejo k pogradom in zgrabijo speče bandite. V tistem hipu bodo razparali jutranji mrak rafali skupine, s katerimi bo varoval izhod iz koč. To je bil njegov načrt in vse bolj je bil prepričan, da policija ne bo imela kaj početi.

Odkar je prišel v Jasniško dolino, se mu je zdelo, da ima več moči in več pameti. Takšen občutek je imel tudi to noč. Njegove predstave so bile tako plastične, da si je zavrtel skozi pamet že ves film, ki se je imel odigrati ob zori.

Na snegu leže štirje banditi. Natanko jih vidi, kako tišče svoje obraze v pršič. Trije imajo na hrbtu zvezane roke, četrti je mrtev in ga ni bilo potrebno zvezati. Dva sta ranjena, eden je popolnoma cel. Izmed ranjencev, bo eden težko preživel. Graničarji stoje v gruči naokrog. Dani se. Iz zasede prihajajo policisti in sprašujejo, kaj se je zgodilo. Jager odgovarja, da mu je sicer zelo žal, ker so njegovi fantje opravili z banditi kar sami. Tu sta naredila svoje iznajdljivost in graničarski smisel za varnost ob meji. Policija nima kaj početi. Zgodi se, in naj gospod Eisberger skuša razumeti, da je graničarskemu komandirju zelo žal, ker so morali njegovi moše vso noč brez haska bedeti in nemara jih je tudi zeblo.

Videl je Eisbergerjev dolgi obraz in slišal je tirade kletvic iz ust nadutega poročnika. Ob takšnih mislih in predstavah mu je noč kar hitro minevala in če bi ga ne posiljevalo to prekleto kihanje...

Kazalec na njegovi uri se je približal peti uri. Natančno ob petih je ukazal gibanje. Može so poznali svojo nalogo in niso dvomili, da bi se jim moglo kaj izjaloviti. Najprej sta krenili krili. Hiteli sta vstran in naprej, da se približata koči natanko ob času, ko se bo treh ustavil dvajset metrov pred njo.

Ob prazniku Jesenic in Kranja zbor planincev in borcev na Stolu

31. julija 1910 so požrtvovalni kranjski planinci izročili svojemu namenu novo planinsko postojanko na Stolu. Ena sama misel je prevevala prve pionirje, kako utrditi obrambni zid pred vedno bolj napredujočim nemštvom. Prav koča na Stolu naj bi bila eden od tistih obrambnih stolpov. Slovenstvo je bilo ogroženo in da bi temu aktu dali še večji poudarek, so jo imenovali po največjem slovenskem pesniku Francetu Prešernu. Nemška planinska društva so namreč vsepovsod v Karavankah in Julijcih gradila svoje postojanke tako na Golici, pod Stolom, Triglavu itd.

Koča je stala in pod nje no streho so se pogosto zbirali planinci, ne samo bližnje okolice, temveč tudi iz Kranja in Ljubljane.

Prav tu je povedal več svojih misli, kar pa seveda ni bilo vseh takratni oblasti in kraljevska banska uprava v Ljubljani je v oktobru 1931. leta

KRANJSKA PODRUŽNICA SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA JE 31. JULIJA 1910 ZGRADILA NA MALEM STOLU PREŠERNOVO KOČO, KI JE UTRJEVALA SLOVENSTVO, BUDILA ZANIMANJE ZA LEPOTO GORSKEGA SVETA IN POSPEŠEVALA PLANINSTVO. V NAJTEŽIJIH DNEH NAŠE ZGODOVINE PA JE SPREJELA POD SVOJ KROV POGUMNE SINOVE SLOVENSKEGA NARODA - PARTIZANE CANKARJEVE ČETE. TU SO BILI 20. FEBRUARJA 1942 V NAJHUJŠI ZIMI PRVEGA VOJNEGA LETA NEENAK BOJ Z NEMŠKIMI ZAVOJEVALCI. V NIEM JE PADEL NA TEH SLEMENIH JOŽE KODER, DELAVEC - BOREC IZ BAŠKE GRAPE. V POVRAČILO ZA NEUSPEH SO NEMCI KOČO POŽGALI. OB DVAJSETI OBLETNICI OSVOBODITVE DOMOVINE POKLANJAMO PONOVO ZGRAJENO KOČO NEKDANJIM BUDITELJEM PLANINSTVA IN SLOVENSTVA, PADLIM BORCEM V SPOMIN IN PRIHODNIJIM RODOVOM V SREČO.

V AVGUSTU 1965

tam začutili nemško zasedo, so se umaknili v dolino Zingarice. V tej borbi je padel partizan Jože Koder, doma z Nemškega rova v Baški grapi. Ostal je kot nemi stražar na vrhu Stola. Nemci so zaradi neuspeha kočo zažgali in se umaknili v dolino.

Minila so leta okupacije in ob 20. letnici te borbe so se preživeli borci te čete in planinci Gorenjske ponovno zbrali ob požgani koči in se dogovorili, da bodo postavili prav tam novo koč.

Ob 20-letnici osvoboditve je koč ponovno pod streho in gradbenemu odboru je s pomočjo gorenjske mladine in ostalega prebivalstva in nekaterih gospodarskih organizacij uspelo izpolniti letošnje naloge.

Da bi bil ta dogodek čim lepše obeležen, bodo v nedeljo 1. avgusta ob 11. uri odkrili spominsko ploščo in tako bo bodoča koč ne le samo pomemben gospodarski in turistični objekt, temveč tudi lep in dostojen spomenik narodnoosvobodilni borbi. Tako bo Prešernova koč postala prvi most med planinci tostran in onstran Karavank.

Ob srečanju, ki bo v nedeljo 1. avgusta ob novi koči, se bodo morda našli še preživeli borci Cankarjeve, saj jih je od približno 40, kolikor jih je bilo takrat v četi, ostalo le še osem. Prešernov zbor iz Kranja in godba na pihala iz Zirovnice bosta poskrbela za svečano razpoloženje, govoril pa bo naš republiški poslanec Milan Kristan. Odkritje plošče bo ob 11. uri. Zagotovljen je prost dohod do koč. Obmejni organi pa so obljubili, da bo tudi prost dohod na sam vrh Stola. Svojo udeležbo so zagotovila planinska društva iz Kranja, Jesenic, Škofje Loke, Radovljice, Tržiča, Bleda, Bohinja, Mojstrane in Medvod. Prireditelji pa pričakujejo tudi velik obisk planincev s Koroške.

Slovenko

ZAHVALA

Ob prerani izgubi našega brata

JANEZA HABETA
upokoj. Železarne Jesenice

se zahvaljujemo zdravnici dr. Rosensteinovi, dr. Trampušu za zdravljenje, družini Legatovi za nego v poslednjih dneh in vsem darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi članom Zveze borcev in internirancev za poslovilne govore, kakor tudi pevcem za lepe žalostinke.

Zalujoči sestri in ostalo sorodstvo.

Med obema vojnama so na Stol zelo radi hodili tudi sosednji Korošci, saj je iz Mačenske planine zelo lepa in zložna pot.

Na Stolu je bilo tudi eno izmed zadnjih srečanj članov društva Prijatelj prirode, ki je imelo v Sloveniji precejšnje število članstva. To društvo je utrjevalo zveze tudi s sosédnim avstrijskim društvom Naturfreunde in njeni člani so se prav na Stolu srečali s člani društva Prijatelj prirode. Dr. Henrik Tuma znan planinec in ljubitelj naših gora ter izredno napreden marksistični ideolog, je tudi v planinstvo hotel vnesti več naprednejših idej.

to društvo prav zaradi tega srečanja razpustila.

Prišla so leta okupacije in naše gore so čuvali partizani. Sicer Prešernova koč ni bila prav primerna za kritje, saj poteka gozdna meja daleč nižje. Toda v prvi zimi 20. februarja 1942 so se morali borci maloštevilne Jeseniške Cankarjeve čete umakniti iz napadene Baragove koč nad Zabreznisko planino prav na Stol. Že po nekaj urah so tudi Nemci prodrli v bližino Prešernove koč. Borci so zavzeli položaje in uspešno branili dostop Nemcem vse do mraka. Šele na to so se umaknili in sicer najprej na Koroško stran toda, ker so

Kaj bomo gledali v kinu

Kino »RADIO«

31. julija in 1. avgusta angleški film **ČLOVEK NA MESECU**, ob 17. in 19. uri.

2. avgusta španski film **MOJ POSLEDNJI TANGO**, ob 17. in 19. uri.

3. in 4. avgusta madžarski film **LAŽNI DIPLOMAT**, ob 19. uri.

5. avgusta ameriški barvni VV film **GUSAR**, ob 17. in 19. uri.

6. avgusta francoski film **NEPOZNANA VOJNA**, ob 17. in 19. uri.

7. avgusta angleški barvni film **DRUGI ČLOVEK**, ob 17. in 19. uri.

Kino »PLAVŽ«

31. julija madžarski film **LAŽNI DIPLOMAT**, ob 18. in 20. uri.

1. avgusta španski barvni film **MOJ POSLEDNJI TANGO**, ob 18. in 20. uri.

2. in 3. avgusta angleški film **ČLOVEK NA MESECU**, ob 20. uri, v ponedeljek tudi ob 18. uri.

4. avgusta ameriški barvni VV film **GUSAR**, ob 18. in 20. uri.

5. in 6. avgusta sovjetski barvni CS film **POEMA O MORJU**, ob 20. uri.

7. avgusta jugoslovanski film **NIKOLETINA BUR-SAC**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

31. julija sovjetski film **BITKA ZA SEVASTOPOL**.

1. avgusta ameriški film **NAJLJUBŠI UČENEC**.

5. avgusta angleški film **ČLOVEK NA MESECU**.

7. avgusta madžarski film **LAŽNI DIPLOMAT**.

Kino KOROŠKA BELA

31. julija sovjetski barvni CS film **POEMA O MORJU**.

1. avgusta italijanski film **ITALIJANKE IN LJUBE-ZEN**.

2. avgusta madžarski film **LAŽNI DIPLOMAT**.

7. avgusta francoski film **NEPOZNANA VOJNA**.

Kino KRANJSKA GORA

31. julija italijanski film **ITALIJANKE IN LJUBE-ZEN**.

1. avgusta sovjetski barvni CS film **POEMA O MORJU**.

5. avgusta madžarski film **LAŽNI DIPLOMAT**.

6. in 7. avgusta angleški film **ČLOVEK NA MESECU**.

DEŽURNI ZDRAVNIK

Za čas od 30. julija od 12. ure do 6. avgusta do 12. ure.

ZAHODNI DEL JESENIC: dr. Mihael Sajevec, Tavčarjeva 5, Jesenice, telefon 94 — Rešilna postaja Jesenice.

VZHODNI DEL JESENIC: dr. Stanka Rosenstein, Jesenice, Cesta bratov Stražišar 34, telefon 82-244, interni 733.

Radio Jesenice

Na srednjem valu 200 m

Program od 31. 7. do 5. 8. 1965

Sobota, 31. 7. ob 15. uri

- lokalna poročila,
- obvestila in reklame,
- kulturno-prosvetne zanimivosti in problemi,
- čestitke in želje poslušalcev,
- mladinska oddaja: Zdravstvena kolonija v Novem gradu,
- turistični napotki.

Nedelja, 1. 8. ob 11. uri

- Mi pa nismo se uklonili; Dogodki iz leta 1941. Začetek NOB na Jesenicah in koledar važnejših dogodkov v preteklosti,
- obvestila in reklame,
- športnih 10 minut: Jeseniški hokejisti odhajajo na prve tekme v letošnji sezoni,
- čestitke delovnih kolektivov ob občinskem prazniku,
- čestitke in želje poslušalcev.

Torek 3. 8. ob 15. uri

- lokalna poročila,
- naši amaterji nastopajo,
- delavska univerza, predavanje iz ciklusa za starše,
- obvestila in reklame,
- pogovor s poslušalci,
- čestitke in želje poslušalcev.

Četrtek, 5. 8. ob 15. uri

- lokalna poročila,
- obvestila in reklame,
- 20 minut zabavne glasbe,
- Jeseniške aktualnosti.



ŠPORT IN KULTURA



Himalajska odprava

Planinsko društvo Jesenice je priredilo v zgornjih prostorih Kazine poslovilni večer za naša sodelavca Marka Butinarja in Pavla Dimitrova, ki se bosta udeležila druge himalajske odprave. Vse navzoče posebno pa Butinarja in Dimitrova je pozdravil predsednik planinskega društva Jesenice Maks Dimnik, jima zaželel srečno pot in še bolj srečno vrnitev v domovino. Istočasno je orisal pomen odprave in podčrtal čast priznanje, da je tudi jeseniško planinsko društvo dalo delež k tej odpravi in to ne samo materialno ampak tudi v članstvu. Po svečanem delu sta oba »himalajca« povedala nekaj več o načrtih odprave in predpripravih.

Jugoslovanska himalajska odprava bo štela 12 članov: vodja odprave, 2 zdravnika, 8 alpinistov in enega novinarja. Povedali so tudi, da je to zadnja odprava, ki je dobila dovoljenje od nepalske vlade, da lahko pristopi v to gorovje. Zopora za vse svetovne odprave v himalajsko gorovje bo trajala vse do leta 1967. Jugoslovanska odprava, si je zadala cilj 7902 m visoki vrh Kančecbebo, ki so jo do sedaj naskočili Švicarji, toda morali so se vrniti zaradi slabih vremenskih pogojev. Če bo Jugoslovanom uspelo, da bodo prvi osvojili ta vrh bo to še ena zmaga naših alpinistov. Poleg nepalske zastave pa bo na cepinu zaplapolala tudi naša trobojnica. Po dosedanjih načrtih bodo alpinisti odpotovali v začetku avgusta z letališča Brnik. Ko bodo zapustili letališče se bodo poslužili vseh mogočih prevoznih sredstev vse dokler ne bodo poti zastavili peš. Nato bodo morali 6 ton tovora prenesti na ramenih 200 km daleč v podnožje Kančecbebo. Da bo transport potekal hitreje bodo najeli okoli 200 nosačev. Iz podnožja jih bodo spremljali višinski nosači takozvani šerpe. Za pomoč so jih najeli 8. Šerpe so prekaljeni gorniki, ki sodelujejo v vseh odpravah in so stalni spremljevalci tistega, ki naskoči vrh. Opremo, ki je stala okoli 50 milijonov dinarjev so alpinisti zbirali okoli 2 leti. Vso so sami zapakirali, tako da točno vedo, kje je kaj. Za vse zaboje pa imajo tudi točne spiske, tako da res ne more priti do pomote pri odpiranju zabojev. Zdravila, ki jih imajo s seboj precej so povečini uvožena kakor tudi oprema. Hrana je izključno domače proizvodnje, pripravil pa jo je prehrabeni kombinat Pomurka. Je zelo visoko kalorična in zelo pestra. Oprema alpinistov je povečini stara in od prejšnje odprave. Le oprema za višinske nosače šerpe je popolnoma nova. To pa zaradi tega, ker so šerpe zelo občutljivi in polagajo pozornost tudi na barvo. Zato so pri odpravi mislili tudi na najmanjše stvari, tako da bodo obdržali čim boljše stike z nosači.

S seboj bodo vzeli tudi kisik toda ne bodo ga uporabljali za zadnji del vzpona. Uporabili ga bodo le za zdravniško pomoč in le v primeru če

bodo videli v kisiku rešitev, da bi jim vzpon uspel. Ker je teren še neraziskan so tudi odpravo razdelili v dva dela. Naprej bo šla predhodnica, ki bo štela 2 do 4 člane, ki bo iskala najboljšo prehodno pot. Prav v tem času vlada v teh krajih monsumsko deževje, toda jesenski monsum je mnogo manj nevaren kot pomladanski in upajo, da bodo lahko prečkali hudournike. Predhodnici posvečajo precej pozornosti saj bo od nje odvisen uspeh celotne odprave. V predhodnico nameravajo dati najboljše alpiniste in ševda domačine šerpe, ki ta kraj vsaj nekoliko poznajo. Glavni tabor bodo postavili v podnožju od koder bodo pričeli naskakovati ta osemtisočak. Koliko taborov bodo med potjo postavili še ni znano, računajo pa, da najmanj štiri. Tudi kdo bo šel v prvi navezi na vrh do sedaj še ni znano. Vodja odprave bo določil ševda tistega, v spremstvu šerpe, ki se bo najbolje počutil. Zato lahko sreča zadene tudi na nekoga od naših alpinistov. Če bo šlo vse po sreči se bo druga jugoslovanska himalajska odprava vrnila v domovino v mesecu novembru in tako nam bosta naša dva predstavnika v zimskem delu preko našega časopisa verjetno vedela še kaj več napisati.

Praznovanje športnikov

Dan vstaje, 22. julij, so naši sodelavci izkoristili za izlete v naravo. Nekaj pa se jih je zbralo na Poljanah, da prisostvujejo športno-rekreacijskim igram, ki jih je organiziral rekreacijski center pri kadrovske službi Železarne Jesenice. Tekmovalci so nastopili v treh panogah in to:

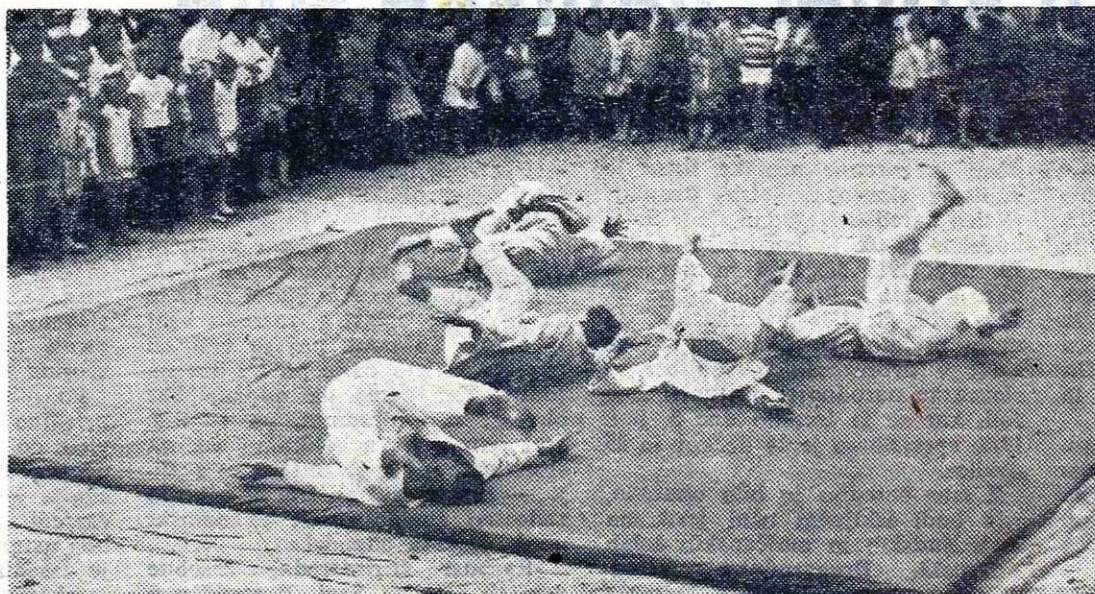
v vlečenju vrvi, štafeti v vrečah in metanju kamenja. Najprej je bilo na sporedu metanje kamenja. Prijavilo se je precej tekmovalcev. Najdlje in to več kot 11 metrov ga je vrgel inž. Peter Kunc. Kot drugo je bilo na sporedu vlečenje vrvi. Najbolj močni so bili martinariji, ki so brez izgubljene točke zanesljivo osvojili prvo mesto. Dobro razpoloženje med gledalci in tekmovalci je prinesla štafeta v vrečah. V pingvinjih skokih so bili najhitrejši predstavniki konstrukcijske delavnice.

Rezultati: met kamenja: 1. inž. Peter Kunc, 11.31 m; 2. Jože Čebašek, 10.78 m; 3. Muharem Alešić, 10.56 m; vlečenje vrvi: 1. martinarna 6 točk; 2. žična valjarna 4 točke, 3. HVŽ 2 točki; štafeta v vrečah: 1. konstrukcijska delavnica 42.6 sek; 2. HVŽ 46.3 sek; 3. žična valjarna 50.1 sek.

ZAHVALA

Sindikal. odboru upravnih služb se iskreno zahvaljujem za enkratno denarno pomoč v času moje dolgotrajne bolezni.

Ivica Lapajne
CPD



Nastop judoistov na nedeljski slavnosti

Nedeljski nastop poživil pevsko dejavnost

Programska komisija pri pripravljalnem odboru proslave 30-letnice stavke jeseniških železarjev je vključila v program prireditev tudi nastop združenih pevskih zborov ob spremljavi godbe. Ta naj bi bil na predvečer zadnjega dne praznovanja, ali pa na sami zaključni proslavi. Ker so po prvih razgovorih obljubili sodelovanje pevski zbori iz Jesenic, Javornika, Zirovnice, Hrušice, Dovjega, Kranjske gore in Zasi-pa z okoli 200 pevci, so sklenili, da bo nastop združenih pevskih zborov na zaključni proslavi v nedeljo dopoldne. Ko so zbori prejeli v ta namen napisano in razmnoženo notno gradivo, sta odpovedala sodelovanje pevska zboru hrušičanske in kranjskogorske Svobode. V delno nadomestilo so pritegnili pevske zbor martinarjev tako, da je bilo predvidenih še vedno 140 pevcev za združeni zbor. Zaradi letnih dopustov in odhoda na letovanje pa se je to število še skrcnilo in je nastopilo na nedeljski proslavi na vrtu delavskega doma le 120 pevk in pevcev. Zbor je ob spremljavi godbe na pihala pod taktirko dirigenta Remigija Noča zapel pred slavnostnim govorom pokrovitelja Franca Leskoka — Luke Internacionala, po govoru pa venček revolucionarnih, partizanskih in

sodobnih pesmi, ki je obsegal Schena »Vzbujenje duhov«, Prelovčeva »Slava delu«, Gobčeva »Domovina«, Pahorjevo »Na juriš«, Kozinovo »Hej tovariši« in Gobčeva »himno«. Rdeče kantate. Mogočni akordi in pesmi iz več kot sto grl so dali slavnostnemu zborovanju z izbranimi pesmimi močan poudarek. To je bil nastop, kakršnih je bilo nekoč več in jih danes manjka. Po zaslugi pevcev, godbenikov, pevovodij in predvsem dirigenta, ki so vložili v študij do-

kaj truda, je nastop uspel. Študij pesmi za proslavo 30-letnice stavke pa je v zborih, ki so komaj še života-rili, ponovno vzbudil željo po ponovnem rednem delovanju, nastop in priznanja, ki jih bodo zbori prejeli, pa naj bosta vzpodbuda onim, ki so tokrat sodelovanje odpovedali. Vsakokratni nastop združenih pevskih zborov daje pevcem novega elana in bi bilo zdravo misliti na redne letne nastope združenih zborov v okviru jeseniškega občinskega praznika.

Športne brzojavke

V soboto zvečer je bilo na igrišču pod Mežakljo prijateljsko srečanje košarkarjev v počastitev 30-letnice stavke, 20-letnice osvoboditve in 15-letnice samoupravljanja. Pomerili sta se ekipi »Olimpije« (mladinci) : Jesenice. Zmagali so gostje z rezultatom 71:63.

Koncem avgusta bodo na Ravnah na Koroškem metalurške igre Jugoslavije. Nastopili bodo tekmovalci vseh železarn. Jeseniški predstavniki bodo nastopili v atletiki, odbojki, šahu, namiznem tenisu in nogometu. Do sedaj Jeseničani branijo vsa prva mesta na tej že tradicionalni prireditvi. Upajmo, da bodo imeli prav toliko športne sreče tudi na letošnjem srečanju.

V četrtek so odpotovali na otok Krk košarkarji Jesenic. Letovanje v Baški bodo izkoristili za intenzivne priprave na jesenski del tekmovanja v slovenski košarkarski ligi.

Dela na igrišču pod Mežakljo so se nekoliko zavlekla. Vzrok za to je zelo slab teren. Za ureditev terena so do sedaj porabili že 25 ton cementa. Predvidevajo pa, da ga bodo prabili še najmanj toliko. Graditelji upajo, da bo vse v določenem roku zgraje-

no. Kaj bo s pokritjem hale, še ne vedo nič točnega.

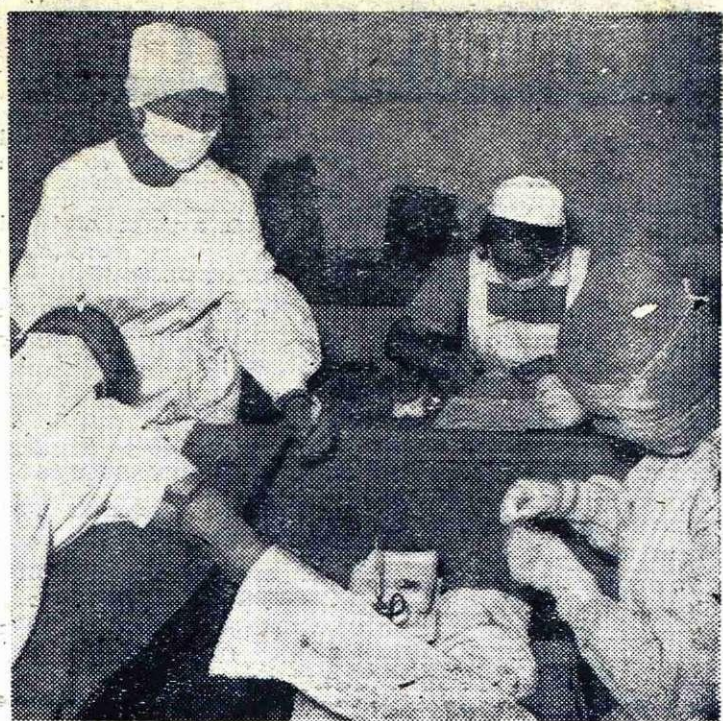
Iz Baške na otoku Krku so se predčasno vrnili hokejisti Jesenic s trditvijo, da ni bilo dovolj hrane. Koliko je na tem resnice, bomo poročali v eni prihodnjih števil. Verjetno pa pet obrokov dnevno zadošča vsakemu športniku.

Smučarski klub Mojstrana je že pričel z rednimi trenin-gi svojih tekmovalcev oziroma pripravami za bližnjo sezono. Tekalci se zberó štirikrat tedensko v večernih urah. V nedeljah pa odidejo na sneg v Vrata, kjer vadijo največ smuk.

Opozorilo reševalcem

V slikovni nagradni križanki, ki je bila objavljena v 30. številki »Železarja«, je prišlo do neljube risarske napake. Pod levo spodnjo sliko bi bil moral biti pravi opis GROHAR IVAN in ne GROHAR PETER. Kdor je križanko že odposlal, naj ne bo v skrbeh. Upoštevati bomo kot pravilne tudi rešitve, na katerih bo vpisan P namesto I pri tem opisu.

Uredništvo



Tudi poletna krvodajalska akcija je uspela

Ker je veliko pomanjkanje krvi in je Zavod za transfuzijo krvi v Ljubljani brez zaloge, so organizirali letos tudi poletno krvodajalsko akcijo, ki je bila na Jesenicah v tem tednu. Akcijo je podprl ObSS, ki je sklical poseben aktiv vseh predsednikov podružnic in jih seznanil z važnostjo krvodajalske akcije, ker samo jeseniška splošna bolnišnica potrebuje letno

okoli 400 litrov krvi, v eni akciji pa jo dobijo le 360 do 380 litrov. Tudi tokratno akcijo so podprla podjetja z odobritvijo 4-urnega plačnega dopusta vsem krvodajalcem. Čeprav je bila tokratna krvodajalska akcija v dobi dopustov in odsotnosti krvodajalcev, ki so na oddihih je uspela, saj se je odzvalo humani akciji že prvega dne blizu 200 krvodajalcev. U.

Novatorji na zagrebški velesjem

Tudi letos si bodo naši novatorji in racionalizatorji ogledali zagrebški velesjem, ki je naša največja gospodarska razstava tehničnih dosežkov. Ekskurzije se bodo udeležili res samo tisti člani naše železarne, ki se trudijo in prizadevajo, da bi na kakršen koli sodoben in rentabilen način povečali storilnost dela ali olajšali fizične napore naših delavcev ter da

bi uvedli v našo proizvodnjo nove delovne in tehnološke postopke.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru obrata Javornik III se, čeprav nekoliko pozno, pristrčno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času moje bolezni.

Franč Zupan
Javornik III

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo Železarja, Železarna Jesenice. Tel. int. 758 in 394 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

Razvoj in konec nemške šole

(nadaljevanje s 4.-5. strani)

Po preteku treh let je zopet zapis v zapisniku UOKID z dne 20. okt. 1913 na strani 750: »Predsednik objavlja, da poteče subvencija v znesku 8.000 kron za nemško šolo na Jesenicah ob koncu leta 1913. Glede na dobrodejni vpliv, ki ga je imela ta šola pri izobraževanju otrok uradnikov in delavcev, predlaga, da se odobri subvencija za nadaljnja tri leta, to je do konca leta 1916 z 8000 kron na leto. Dr. baron Born je pristrčno podprl ta predlog, ki se odobri.«

Končno še zadnji dopis š. kuratorija, ki terja kar za nekaj let nadaljnje prispevke; na dopisu je odobritev do jeseni leta 1919 v dose-danji višini vsote, ki pa je niso več cele nakazali, niti uporabili, ker je bila šola prej ukinjena.

Po končani prvi svetovni vojni leta 1918 je Avstro-Ogrska razpadla.

S tem je bilo konec vseh nemških šol na Slovenskem; tako tudi nemške privatne šole Sava na Jesenicah.

»Prevzete otrok slovenske narodnosti iz zasebne nemške šole« je zapis v slovenski šolski kroniki: »Vsled naredb Narodne vlade SHS, oddelek za uk in bogoslužje z dne 20. nov. 1918 št. 8608 in naročila okr. š. sveta v Radovljici z dne 20. dec. 1918, št. 1315, se ukazuje, da mora privatna nemška šola, ki se skrči v dvorazrednico, vse otroke slovenske narodnosti odstopiti naši šoli, kar se je izvršilo dne 3. jan. 1919; sprejelo se je 14 dečkov in 25 deklic.«

Z isto naredbo je bilo ukazano, »da bodi izključni učni jezik na vseh ljudskih in meščanskih šolah slovenski. Drugorodnim narodnostim pa zagotavlja ob zadostnem številu šoloobveznih otrok manjšinske šole z državnim jezikom kot

obveznim predmetom. Na podlagi te naredb pa višji š. svet odreja z naredbo z dne 28. jan. 1919, št. 660, da se nemščina kot obvezen predmet iz vseh ljudskih in meščanskih šol v celem območju Narodne vlade SHS v Ljubljani takoj odpravi. Dovoljuje se kot neobvezen predmet na četrto uro na večrazrednih ljudskih šolah, če to žele starši in če se za ta pouk oglasi v razredu vsaj 15 otrok. Ta pouk naj se vrši od tretjega š. leta dalje po tri ure na teden. Ker nemščina odpade kot obvezni učni predmet, pa višji š. svet odreja po nekoliko ur več za slov. učni jezik, računstvo in realije. — Ker se na naši šoli ni oglasilo zadostno število otrok za nemški pouk, je le-ta odpadel.«

»Razpust štiritirazredne zasebne nemške šole na Savi. Z naredbo z dne 5. marca 1919, št. 3492 je višji š. svet razpustil štiritirazredno zaseb-

no nemško šolo na Savi ter odredil, da se vse štiri nemške učne moči ne smejo več uporabljati za pouk v območju deželne vlade za Slovenijo. Vsi štirje razredi imenovane šole se priklapijo kot vzporednice k štirim razredom javne ljudske šole na Jesenicah. Poslopje bivše nemške šole (last šolskega kuratorija v Ljubljani, op.), je zasegla občina.«

Učenci slovenskega rodu so zopet obiskovali slovensko šolo, pri čemer so, razumljivo, imeli težave s slovenščino, medtem ko se je večina otrok nemškega rodu preselila s svojimi starši v Avstrijo.

Po osemnajstih letih je nemška privatna šola na Savi izgubila pravico do obstoja, ker ni bilo niti učencev niti učiteljev, le šolsko poslopje je ostalo; vanj so se vselili razredi slovenske šole, dokler ni bila ustanovljena meščanska šola, ki je zasedla iste prostore. Takrat se je skozi odprta okna glasila slovenska pesem.

Jože Tomažič